

PHÁT TRIỂN NGHỆ THUẬT CÔNG CỘNG THÔNG QUA CÁC TRẠI SÁNG TÁC ĐIÊU KHẮC

Developing public art through sculpture symposiums

Trần Thanh Nam

Trường ĐH Kiến trúc TP.HCM

TÓM TẮT

Nhu cầu về nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho cư dân đô thị, cũng như việc chỉnh trang và kiến tạo cảnh quan, trong xu hướng xây dựng các đô thị bền vững đang là vấn đề nóng bỏng hiện nay. Trong quy hoạch và phát triển đô thị rất cần những không gian sinh hoạt cộng đồng, trong đó sự đóng góp của nghệ thuật điêu khắc công cộng. Điêu khắc trang trí góp phần nâng tầm văn hóa và tạo dựng thương hiệu, tính đặc thù cho địa phương. Tổ chức các trại sáng tác điêu khắc tạo nguồn tác phẩm trang trí cho các thành phố. Rút kinh nghiệm từ các trại sáng tác ở nước ngoài và trong nước, đề xuất các giải pháp để tạo nguồn tác phẩm nghệ thuật công cộng làm đẹp cho cảnh quan đô thị.

Từ khóa: Không gian đô thị, nghệ thuật công cộng, trại sáng tác điêu khắc

ABSTRACT

The demand about to improve the material and spiritual life of urban residents, as well as beautification and landscape creation, in the trend of building sustainable cities is a hot issue today. In urban planning and development, community living spaces are needed, in which the contribution of public sculpture art is essential. Decorative sculpture contributes to enhancing culture and creating brand and uniqueness for the locality. Organize sculpture symposiums to source decorative works for cities. Learn from experience in the sculpture symposiums at abroad and domestic country, proposing solutions to create sources of public art works to beautify the urban landscape.

Keywords: Urban space, public art, sculpture symposium

1. Đặt vấn đề

Cùng với sự lớn mạnh không ngừng về kinh tế, thương mại, du lịch..., và văn hóa - nghệ thuật. Việt Nam đang đối diện với những thách thức lớn, có tác động không nhỏ đến sự phát triển của đất nước, cũng như quá trình hội nhập với thế giới. Đó là sự bùng nổ dân số, sự xuất hiện các đô thị mới, nhu cầu đòi hỏi ngày càng cao về chất lượng của các không gian sống và sinh hoạt của người dân. Trong quy hoạch, thiết

kế đô thị đã xuất hiện khái niệm “kiến trúc bền vững”- tạo môi trường sống và làm việc tốt hơn cho con người trong hiện tại cũng như tương lai. Mặt khác, sự phát triển hài hòa giữa các không gian mới và cũ trong đô thị cũng là một bài toán nan giải.

Kiến trúc “bền vững” cũng đồng nhất với các khái niệm “kiến trúc xanh”, “kiến trúc sinh thái” nhằm hướng đến môi trường thân thiện, tiết kiệm năng lượng và trú trọng đến chất lượng cuộc sống của cộng

đồng dân cư. Kiến trúc bền vững không chỉ là sự quan tâm về độ bền lâu vật chất của công trình, mà còn là sự bền vững của hệ sinh thái, của môi trường sống, làm việc, giải trí..., của con người. Chính vì thế: “Trong thiết kế đô thị cần dành những khoảng không gian cộng đồng, trong đó không thể thiếu nghệ thuật điêu khắc, bởi lẽ đây là một trong những tiêu chí đánh giá về đô thị phát triển đô thị bền vững” [1] Trong xu hướng phát triển các đô thị bền vững hiện nay, bảo vệ môi trường sống, phát triển nhưng không làm ảnh hưởng đến các thế hệ tương lai rất được coi trọng. Đó là, quyền được thụ hưởng văn hóa, trong đó có nghệ thuật. Trong các đô thị hiện đại trên thế giới, các không gian cộng đồng như: quảng trường, công viên, sân vườn, tiểu đảo giao thông, các con đường dành cho người đi bộ hay các bảo tàng điêu khắc ngoài trời (Open air sculpture museum) được chú trọng. Nó thể hiện trình độ văn hóa thẩm mỹ của cộng đồng dân cư, cách ứng xử với môi trường và không gian sống. Đây cũng là xu hướng chung của các đô thị hiện đại và phát triển bền vững. Trong Thông tư Hướng dẫn về nội dung Thiết kế đô thị, số 06/2013/ TT-BXD, Chương IV. Thiết kế đô thị trong đồ án quy hoạch chi tiết, Điều 15, mục a chỉ rõ: “... các bản vẽ phối cảnh các góc, thể hiện được ý tưởng về không gian kiến trúc và kiến trúc nhỏ mang tính biểu tượng; điêu khắc trong đô thị cần làm rõ ý tưởng nghiên cứu. Không gian kiến trúc phải thể hiện được nét đặc trưng của đô thị”. Như vậy, kiến trúc cảnh quan môi trường đô thị được chú trọng, nó còn góp phần tạo nên diện mạo và dấu ấn đặc thù của mỗi đô thị.

Nghệ thuật gắn kết với không gian kiến trúc nói chung và điêu khắc gắn kết với không gian kiến trúc trong môi trường

đô thị nói riêng, đã hình thành nên những không gian thẩm mỹ, tạo mỹ quan cho diện mạo đô thị. Do đó: “Không gian môi trường góp phần quan trọng trong việc tạo nên giá trị nghệ thuật của công trình, công trình nghệ thuật không thể tồn tại mà không có các thành phần nghệ thuật không gian tham gia” [3]. Nghệ thuật điêu khắc trong các đô thị xuất hiện rất sớm cùng với tiến trình phát triển của văn minh nhân loại, từ thời cổ đại, trung đại, cận và hiện đại từ Đông sang Tây. Ngày nay, nhiều đền đài, lăng mộ, cung điện, thánh đường, đấu trường, Khải Hoàn Môn, tượng đài kỷ niệm, tượng niệm, tượng trang trí công viên, đường phố..., ở khắp nơi trên thế giới là minh chứng cho việc kết hợp giữa điêu khắc với kiến trúc. Chúng gắn kết hài hòa trong môi trường đô thị và phát triển rất đa dạng, phong phú ở nhiều lĩnh vực, qua nhiều giai đoạn của lịch sử nghệ thuật, góp phần định hình các đô thị với những đặc trưng rất rõ nét về địa văn hóa, quan điểm triết học, thẩm mỹ..., phản ánh sự phát triển của xã hội đương thời.

Thuật ngữ trại sáng tác, trao đổi học thuật (symposium) có nguồn gốc tiếng Ý là symposia đã trở nên phổ biến trên toàn thế giới. Lịch sử Trại sáng tác điêu khắc được hình thành vào năm 1959, tại nước Áo. Tại đây, Nhà điêu khắc Karl Prantl đã tổ chức Trại sáng tác điêu khắc đầu tiên tại một mỏ khai thác đá bị bỏ hoang tại Sankt Margarethen im Burgenland nhận thấy rằng tác phẩm điêu khắc đá phải được đặt trong môi trường, không gian tự nhiên, chứ không phải bị giới hạn bởi bốn bức tường. Từ lúc đó, ông đã nảy sinh ra ý tưởng tổ chức một trại sáng tác điêu khắc mang tính chuyên đề cho các nhà điêu khắc sinh sống ở châu Âu đến cùng sáng tác. Với ý tưởng là tạo điều kiện thuận lợi cho việc giao tiếp

và trao đổi giữa các thành viên của cộng đồng điêu khắc quốc tế, đặc biệt với nhu cầu đối thoại đa văn hóa của các nhà điêu khắc quốc tế. Các nhà điêu khắc từ khắp nơi trên thế giới đã cùng nhau làm việc, sáng tạo ra những tác phẩm nghệ thuật công cộng bằng chất liệu đá có tại địa phương. Sáng kiến này trở thành hình mẫu cho nhiều trại sáng tác điêu khắc sau này. Kể từ đó, mô hình trại sáng tác điêu khắc đã phát triển và được tổ chức khắp nơi trên thế giới như: Nhật Bản, Nga, Úc, Đức, Ý, Ấn Độ, Pháp, Cuba, Hoa Kỳ... Nhờ vậy, các tác phẩm điêu khắc từ các trại sáng tác trên đã được trang trí ở những không gian công cộng, làm đẹp cho đô thị và tiếp cận gần hơn đến công chúng thưởng ngoạn.

2. Thực trạng nghệ thuật công cộng ở Việt Nam gắn kết với các trại sáng tác điêu khắc và kinh nghiệm quốc tế

2.1. Nghệ thuật công cộng gắn kết với các trại sáng tác điêu khắc ở Việt Nam

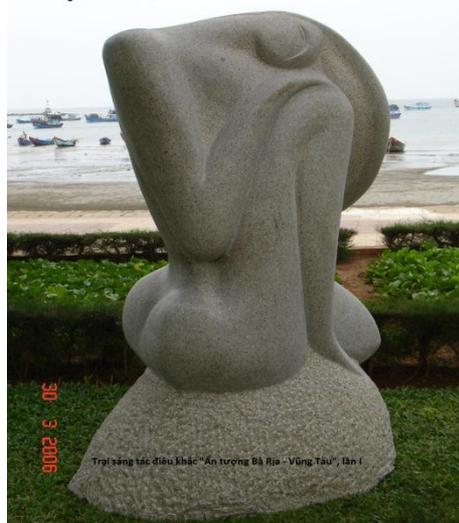
Ở Việt Nam, nhiều tỉnh, thành phố đã xây dựng nhiều công trình tượng đài và phù điêu hoành tráng như thành phố Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, tỉnh Đồng Tháp... Với truyền thống đấu tranh chống ngoại xâm giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước, việc xây dựng những công trình điêu khắc tưởng niệm khắp đất nước là nghĩa cử “Uống nước nhớ nguồn”, rất đáng trân trọng. Công trình điêu khắc hoành tráng nhằm tưởng niệm và tôn vinh, tưởng nhớ những sự kiện và nhân vật lịch sử, được lắp đặt tại các quảng trường, không gian cộng đồng..., cũng góp phần tạo nên điểm nhấn cho đô thị. Tuy nhiên, nghệ thuật điêu khắc còn có vai trò trang trí làm tăng tính thẩm mỹ, làm đẹp cho “khuôn mặt” đô thị, cũng như đáp ứng nhu cầu thưởng ngoạn nghệ thuật của đại đa số quần chúng nhân dân.

Tại Việt Nam, để tạo nguồn tác phẩm trang trí cho các không gian công cộng, trong thập niên cuối thế kỷ XX, đầu thế kỷ XXI một số tỉnh thành mở nhiều trại sáng tác điêu khắc quốc tế. Đây là một hoạt động nghệ thuật khá mới mẻ mang lại nguồn sinh khí mới cho hoạt động sáng tạo điêu khắc vốn đã đơn điệu và ít được quan tâm trước đây. Từ năm 1997 đến 2017, đã có hơn 30 Trại điêu khắc trong nước và quốc tế. Trại Điêu khắc quốc tế đầu tiên được tổ chức tại Hà Nội (1997), tiếp đến là cố đô Huế (1998, 2002, 2004, 2006, 2008), rồi An Giang (2003, 2005, 2007), tới Nha Trang (2005, 2007), TP.Hồ Chí Minh (tháng 4 và 12-2005, 12-2015), Việt Trì (2005), Vũng Tàu (2006), Đà Nẵng (2006), Hội An (2006), Đà Lạt (2007), Tây Nguyên (2007), Hải Phòng (2007), Cà phê Trung Nguyên (2008), Phú Thọ (2010), Côn Đảo (2010), Ninh Thuận (2011), Đồng Nai (2012), (2016), Quảng Trị (27.7.2016), Bình Dương (từ 2016 đến 2017)... Theo thống kê này, nếu tính về số lượng trại hàng năm được tổ chức, Việt Nam chỉ đứng sau Trung Quốc, Hàn Quốc và Các tiểu vương quốc Ả Rập. Trại Điêu khắc trong nước hay quốc tế đều đem lại sự tương tác cho người dân địa phương trong suốt quá trình diễn ra sự kiện này. Công chúng thưởng ngoạn có dịp quan sát quá trình tạo tác tác phẩm điêu khắc, cũng như giao lưu với các nhà điêu khắc, nhận được những trải nghiệm thú vị và nảy sinh tình yêu đối với hoạt động nghệ thuật mới mẻ này. Các nghệ sĩ sáng tạo từ các quốc gia khác nhau cùng làm việc, trao đổi kinh nghiệm và trải nghiệm, đón nhận nét văn hóa đặc thù của nước sở tại. Đây là những sân chơi nghệ thuật bổ ích góp phần thúc đẩy sự phát triển của nghệ thuật điêu khắc ngoài trời trong quá trình giao lưu, hội nhập.

Ở các nước tiên tiến, điêu khắc trang trí trong không gian công cộng được chú trọng và đưa vào quy hoạch tổng thể trong định hướng xây dựng và phát triển đô thị. Những tác phẩm điêu khắc trang trí là những điểm nhấn trong các trung tâm thành phố, Việt Nam trong thời kỳ đất nước còn khó khăn, điều kiện kinh tế còn eo hẹp nên việc đầu tư xây dựng những không gian nghệ thuật để phục vụ đời sống tinh thần của nhân dân chưa được coi trọng. Ở các thành phố lớn như Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, nhiều công viên, quảng trường bị tận dụng cho những mục đích kinh tế, thương mại. Nhịp sống đô thị vốn xô bồ và gấp gáp nên rất thiếu những khoảng không gian tĩnh lặng để nghỉ ngơi, thư giãn tìm sự thanh thản cho tâm hồn trước những hối hả, căng thẳng, lo toan cho cuộc sống. Bởi lẽ: “Điêu khắc trang trí ngoài trời chi phối những khoảng không gian nhất định, tạo những điểm nhấn trong Thành phố, có tác động lớn đến nhận thức, tư duy và tình cảm của quần chúng nhân dân” [2] Có quá nhiều công trình kiến trúc chỉ chú trọng đến tính công năng và thực dụng, mà coi nhẹ vẻ đẹp bên ngoài của công trình. Thiếu sự tô điểm của điêu khắc trang trí. Ở đây điêu khắc đóng vai trò như “*người đệm đàn*”, làm tăng thêm tính thẩm mỹ của hình khối kiến trúc. Là một thể loại của nghệ thuật điêu khắc, điêu khắc trang trí ngoài trời, bao gồm: Điêu khắc trang trí trong không gian đô thị (Decorative Sculpture), Điêu khắc môi trường (Environmental Sculpture), Nghệ thuật công cộng (Public Art), Nghệ thuật đường phố (Street Art)... cũng du nhập rầm rộ vào Việt Nam từ những năm đổi mới theo xu hướng hội nhập toàn cầu. Nền Điêu khắc Việt Nam cũng không nằm ngoài quỹ đạo đó. Kinh nghiệm rút ra từ một số trại sáng tác tiêu biểu trong nước cho thấy là các tác phẩm điêu khắc được sáng tạo sau

mỗi trại, đã góp phần làm đẹp những không gian công cộng như: công viên, đường đi bộ, dọc theo đại lộ. Tại thành phố Huế, với 5 lần tổ chức trại đã mang lại 140 tác phẩm điêu khắc để trang trí cho các công viên dọc theo hai bên bờ sông Hương. Tương tự như thế, ở Bà Rịa – Vũng Tàu các tác phẩm điêu khắc là thành quả của trại sáng tác đã được bài trí trong công viên dọc bờ biển bãi sau, đã góp phần tô điểm và tạo dựng lên một không gian văn hóa – nghệ thuật cho thành phố. Còn ở Thành phố Hồ Chí Minh, lần đầu tiên tổ chức trại sáng tác điêu khắc đá vào năm 2005 tại công viên Gia Định, đã có 40 tác phẩm điêu khắc sau 45 ngày lao động hăng say của các nhà điêu khắc. Số tượng đá này được trang trí tại các lối đi ở công viên Tao Đàn. Cũng vào năm này, chính quyền tỉnh An Giang cho phép mở trại sáng tác quốc tế lần 2 tại Châu Đốc. Ngày nay, dọc theo đại lộ từ thành phố Châu Đốc đến núi Sam là những tác phẩm điêu khắc nằm dọc hai bên đường, gây cảm giác thích thú cho du khách và làm tăng tính thẩm mỹ cho khuôn mặt của thành phố trẻ.

Tác phẩm: *Hoài niệm biển*
Kích thước: 2,40m X 1,50m X 1,40m
Tác giả: Trần Thanh Nam

H1. Trại sáng tác Điêu khắc Vũng Tàu 2006

Tác phẩm: *Hoài niệm biển*,
TG: Trần Thanh Nam

Có thể khẳng định rằng, các trại sáng tác điêu khắc đã đóng góp nguồn tác phẩm lớn làm đẹp cho các không gian đô thị, cũng như đưa nghệ thuật đến gần hơn với công chúng thường ngoạn.

Nghệ thuật công cộng gắn kết với các trại sáng tác điêu khắc ở một số nước trên thế giới

Ở những nước kinh tế phát triển như Anh, Mỹ, Nhật bản, Hàn Quốc..., đều có công viên điêu khắc (Sculpture park) hay bảo tàng điêu khắc ngoài trời (Open air sculpture museum), điều này càng chứng tỏ những đô thị văn minh, phát triển bền vững đều có sự xuất hiện của điêu khắc trang trí. Ở thành phố trẻ Trường Xuân (Trung Quốc), chính quyền thành phố đã quan tâm tổ chức các trại sáng tác điêu khắc quốc tế, qua đó mà thành phố trở thành điểm du lịch nhờ vào bảo tàng điêu khắc ngoài trời tầm cỡ thế giới. Không những sở hữu các công viên với số lượng lớn tác phẩm nghệ thuật, mà thành phố trở thành một điểm đến văn hóa của Trung Quốc vì chất lượng nghệ thuật của các tác phẩm điêu khắc. Ở Liên bang Nga, có thành phố Penza trước đây là thành phố cấm vì là thành phố quân sự, khách du lịch quốc tế không thể tiếp cận, thăm quan. Sau khi Liên Xô tan rã, thành phố đã mở cửa cho du khách trong và ngoài nước. Tuy nhiên, thành phố không có những di sản kiến trúc, mỹ thuật như các thành phố khác. Chính quyền thay phố quyết định phải chỉnh trang khuôn mặt đô thị, tăng cường sự thu hút du lịch bằng các tác phẩm điêu khắc, biến Penza thành một thành phố nghệ thuật. Họ đã tổ chức được 10 trại sáng tác điêu khắc ngoài trời, mà mỗi trại đều có chủ đề riêng, như: *Huyền thoại, Mùa xuân...*, và kết quả là có 10 công viên mới xây dựng được mang tên các chủ đề đó. Các tác phẩm điêu khắc của các

trại sáng tác đã tạo ra những không gian nghệ thuật ngoài trời với những sắc thái riêng, đem lại sự phong phú đa dạng nơi chúng hiện hữu. Như vậy, kết quả thu được từ các trại sáng tác đã góp phần tạo dựng thương hiệu cho thành phố, thu hút khách du lịch và phát triển kinh tế địa phương.

H2. Các tác phẩm điêu khắc đang hình thành tại một trại sáng tác điêu khắc.

Nguồn: Tác giả

Ở Hàn Quốc, một đất nước có nền văn hóa không quá khác biệt so với chúng ta, nhưng chính phủ rất quan tâm đến phát triển văn hóa nghệ thuật. Trên những con đường của thủ đô Seoul, trước những tòa nhà cao tầng thường có một mảng điêu khắc trang trí hoặc là tiểu cảnh. Ở đây ý thức làm đẹp cho bộ mặt đô thị được đề cao. Mỗi một công trình xây dựng đều phải trích ra một khoản kinh phí để đầu tư cho một tác phẩm mỹ thuật. Từ năm 1930, tại

Hoa Kỳ đã hình thành chương trình “Phần trăm cho nghệ thuật” (Percent for Art) khơi dậy ý thức công dân về trách nhiệm làm đẹp cho thành phố và những không gian sống. Chương trình này thu hút sự quan tâm của cộng đồng quốc tế và sau đó lan rộng khắp thế giới, trong đó có Hàn Quốc. Rõ ràng, với một đất nước phát triển như Hàn Quốc, trong quy hoạch đô thị người ta vẫn rất quan tâm đến văn hóa - nghệ thuật và chất lượng sống của người dân, bao gồm cả đời sống tinh thần. Các tác phẩm điêu khắc đã tạo nên sắc thái mới cho thành phố, đó là thành phố của nghệ thuật.

Tóm lại, từ kinh nghiệm tạo nguồn tác phẩm điêu khắc để tô điểm cho không gian đô thị ở một số nước trên thế giới. Chúng ta có thể nhận ra rằng, nguồn kinh phí luôn luôn là vấn đề lớn để tổ chức trại sáng tác điêu khắc. Kinh phí có thể được xã hội hóa hay từ những chính sách khuyến khích cộng đồng phát triển nghệ thuật ngoài trời. Người dân sẽ nhận thấy lợi ích từ các không gian văn hóa – nghệ thuật mà họ được thụ hưởng. Còn chính quyền thành phố quan tâm đến sự phát triển của nghệ thuật công cộng, sẽ giúp cư dân đô thị nhận ra lợi ích mang lại từ sự phát triển du lịch, văn hóa cộng đồng. Khởi gợi lòng tự hào về thành phố văn minh, đáng sống của họ cũng như ý thức bảo vệ môi trường và không gian sống.

3. Một số đề xuất và giải pháp

Thứ nhất, khi tổ chức các trại sáng tác điêu khắc thì việc xây dựng quy chế trại và mời các thành viên tham gia phải được thực hiện nghiêm túc, khoa học và cân nhắc kỹ lưỡng. Do các nhà điêu khắc đến từ các địa phương nhau nên trong sinh hoạt và làm việc nên cần tạo nên môi trường làm việc và sinh hoạt thân thiện để tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau. Đồng thời,

phải có những tiêu chí rõ ràng cho các trại sáng tác, các nhà điêu khắc tham gia trại phải được chọn lựa theo những quy định, tiêu chuẩn nhất định. Đó là, phải kiểm tra xét duyệt danh sách mời dựa trên năng lực chuyên môn cũng như thành tựu hoạt động nghệ thuật của họ. Tránh tình trạng như ở trại sáng tác An Giang, Huế..., một số trại viên không có chuyên môn điêu khắc, nhưng đăng ký tham gia trại với mục đích du lịch giá rẻ.

Chính sự thiếu vắng quy chế tổ chức trại mà việc tổ chức các trại sáng tác điêu khắc trở nên kém hiệu quả dẫn đến chất lượng kém. Thiếu sự hướng dẫn của các cơ quan chủ quản, nên hầu hết các Ban tổ chức các trại sáng tác điêu khắc ở nước ta gặp khó khăn trong việc quản lý và điều hành trại. Cho đến ngày 30/12/2008, Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch mới ra quyết định ban hành *Quy chế tổ chức trại sáng tác điêu khắc*, số 90/2008/QĐ-BVHTTDL, sau kết quả của cuộc Hội thảo bàn về vấn đề xây dựng quy chế tổ chức các trại sáng tác điêu khắc tại Nha Trang, do Cục Mỹ thuật, Nhiếp ảnh và Triển lãm đã tổ chức. Điều này cho thấy phải có quy chế tổ chức trại điêu khắc và nó thực sự cần thiết.

Thứ hai, sự không thành công ở một số trại sáng tác điêu khắc còn do những nguyên nhân như: nhiều nhà điêu khắc chưa có kinh nghiệm hoặc chưa bao giờ làm việc với các chất liệu đá, kim loại..., nên dẫn đến tính thiếu chuyên nghiệp và tình trạng các nhà điêu khắc không trực tiếp công việc sáng tạo mà phải dựa vào các thợ lý điêu khắc (những người thợ đá, thợ hàn kim loại...). Ví dụ như trại sáng tác điêu khắc Bà Rịa – Vũng Tàu, năm 2005, nhiều nhà điêu khắc không thể sử dụng công cụ cầm tay như: máy cắt, đục..., để làm việc. Hầu hết các nhà điêu khắc

được đào tạo bài bản và tham gia các các hoạt động sáng tạo thường xuyên là những người chuyên nghiệp, có trình độ tay nghề cao. Tuy nhiên, có người chưa có kinh nghiệm làm việc với chất liệu đá, kích cỡ lớn. Nguyên nhân dẫn đến hiện tượng này là thiếu kiểm tra thông tin cá nhân, khả năng và kinh nghiệm hành nghề của tác giả. Thậm chí, có trại sáng tác điêu khắc, ban Tổ chức trại bê nguyên danh sách các nhà điêu khắc của các trại trước, dẫn đến tình trạng nhiều tác phẩm điêu khắc trở nên đơn điệu, lặp đi lặp lại gây nhàm chán. Do đó, ở khâu chuẩn bị phải hết sức cẩn trọng trong việc rà soát, chọn lựa các thành viên tham gia trại.

*H3. Điêu khắc trang trí ở phố đi bộ Nguyễn Huệ, Thành phố Hồ Chí Minh.
Nguồn: Tác giả*

Thứ ba, đơn vị tổ chức chỉ bố trí chỗ ăn ở, làm việc..., cho các nhà điêu khắc mà chưa quan tâm đến những hoạt động, tọa đàm, hội thảo..., và tạo cơ hội cho các nhà điêu khắc giao lưu học hỏi kinh nghiệm sáng tác chưa được quan tâm và kết hợp tổ chức những chương trình trao đổi văn hóa, liên hoan văn nghệ, ẩm thực, quảng bá du lịch, thu hút sự quan tâm của nhân dân địa phương..., Chính vì vậy, hầu hết các trại đều hụt hơi, thiếu tính chuyên nghiệp.

Thứ tư, kinh phí tổ chức trại hầu hết dựa vào các tổ chức tư nhân, một số ít được trích từ ngân sách tỉnh, thành phố. Có trại sáng tác điêu khắc sử dụng kinh phí từ tiền “*công đức*” đóng góp cho các tổ chức tôn giáo. Ví dụ như ở trại sáng tác điêu khắc đá “Dấu ấn An Giang” ở Châu Đốc, Ban tổ chức dùng tiền “*cúng dường*” ở miếu Bà, Châu Đốc làm kinh phí tổ chức trại. Ở các trại sáng tác điêu khắc, các trại viên đều tự nguyện ký tặng tặng tác phẩm và bản quyền tác giả cho địa phương. Đối với họ, tác phẩm điêu khắc được trưng bày trang trọng ở những vị trí đẹp của không gian đô thị là niềm tự hào của mỗi trại viên. Họ chỉ nhận một khoản kinh phí tượng trưng để đi lại và chi tiêu những nhu cầu tối thiểu. Do đó, có thể huy động kinh phí tổ chức trại bằng nhiều nguồn xã hội hóa khác nhau, tùy theo thực tế và đặc điểm của từng địa phương. Rõ ràng là, ý thức trách nhiệm với cộng đồng với cảnh quan đô thị và niềm đam mê nghệ thuật luôn là điều kiện cần thiết để tổ chức các trại sáng tác thành công.

4. Kết luận

Trại sáng tác điêu khắc đã biến những ý tưởng sáng tạo của nhà điêu khắc trở thành sự thật. Với tiêu chí: lao động nghệ thuật hết mình và đưa các tác phẩm điêu khắc đến gần với người xem, chứ không chỉ giới hạn trong bốn bức tường của các bảo tàng. Mặt khác, trại sáng tác điêu khắc đá có nét rất tương đồng với “*nghệ thuật trình diễn*”, khi các nhà điêu khắc làm việc với dụng cụ đục, khắc, cắt đá trong sự quan sát của người xem. Điều này tạo ra phản ứng tích cực từ công chúng thường ngoạn khi biết được tiến trình đầy cam go, gian khổ để có được một tác phẩm nghệ thuật. Chính vì vậy, nhân dân sẽ trân trọng và yêu nghệ thuật hơn.

Nhìn lại Việt Nam ta, một đất nước đang phát triển, cần một định hướng cho quy hoạch phát triển đô thị mà trong đó phải có những khoảng không gian cho điêu khắc trang trí ngoài trời. Dù muốn hay không, sự phát triển của các thành phố trong tương lai vẫn cần phải có sự tô điểm của nghệ thuật điêu khắc và cụ thể là những khoảng không gian dành cho cộng đồng. Để làm được điều đó, Nhà nước cần có chính sách hỗ trợ, quan tâm nhiều hơn đến các hoạt động nghệ thuật, trong đó có trại sáng tác điêu khắc. Kinh phí có thể trích ra từ ngân sách xây dựng của các công trình trong đô thị. Huy động các nguồn vốn cần đa dạng phương thức xã hội hóa. Vai trò của các Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch cần thể hiện rõ ràng hơn trong việc kết nối với các cơ quan chức năng như Sở Quy hoạch Kiến trúc, Hội Văn học Nghệ thuật, Hội Kiến trúc, Hội Mỹ thuật...

Xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu

thẩm mỹ của đại đa số quần chúng nhân dân ngày càng cao. Trại sáng tác điêu khắc càng trở nên có vai trò quan trọng trong việc cung cấp nguồn tác phẩm làm đẹp cho các thành phố, trong xu hướng phát triển đô thị bền vững. Kết quả thu được sau mỗi trại sáng tác là nguồn tác phẩm dồi dào đáp ứng nhu cầu trang trí làm đẹp cho thành phố. Trong quy hoạch đô thị cần nhiều hơn nữa những công viên cây xanh, trong đó không thể thiếu điêu khắc trang trí, nó làm tăng tính thẩm mỹ cho những không gian công cộng và góp phần tạo những khoảng không gian văn hóa, phục vụ nhu cầu hưởng thụ văn hóa - nghệ thuật của nhân dân. Chính vì vậy, Trại sáng tác điêu khắc có vai trò quan trọng trong việc cung cấp tác phẩm để chỉnh trang, phát triển đô thị bền vững. Thành quả từ các trại sáng tác đã đem lại nguồn tác phẩm điêu khắc, góp phần phát triển văn hóa, kinh tế và du lịch cho các thành phố.

Chú thích

Các hình ảnh từ H1 đến H3 do tác giả chụp trong các trại Sáng tác điêu khắc tại Vũng Tàu, Nha Trang, An Giang và Thành phố Hồ Chí Minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nam.T.T. (2024). Nghệ thuật công cộng với vai trò hình thành Không gian văn hóa tại Thành phố Hồ Chí Minh. *Tạp chí Tuyên giáo*. 2, trang 74.
- Tâm. T. (2003). *Điêu khắc môi trường*, Hà Nội: Nxb Xây dựng, trang 10.
- Honda. A. (1985). *The Hakone open-Air Museum*, Japan: Fujisankei Communications Group.
- Madanipour. A. (2003). *Public and Private Spaces of the City*, New York: Routledge.
- Heartney. E. (2005). *City Art: New York's Percent for Art Program*, M. Helferman. Ed., New York: Merrell Publishers.
- Roots. G. (2002). *Designing the World's Best: Public Art*, Australia: The Images Publishing Group Pty Ltd.
- Lossau. J. and Stevens Q. (2015). *The Use of Art in Public Space*, New York: Routledge.
- Терехович. М. Л. (1988). *Художник и город*, Москва : Советский Художник.

Ngày nhận bài: 01/8/2024

Ngày chấp nhận đăng: 28/10/2024